

אוליה זילברמן • מוסיקה

שפע, גיוון ויופי

143

הארץ

30 APR 1970

יצירה חדשה מאת טל

בקונצרט רב-ענין ב"אנסמבל הקאמרי"

אמש בקונצרט מאת נתן מישרי

מענינים. ביטויים קצרים ומרוכזים האופייניים למחזן מתפתחים לאחר הצגה מהירה ומתגבשים לקטעים גדולים וליצירה השלמה בהירות צורנית וללא כל "דיבורים" מיותרים. תנועה עשירה ומורכבת של ריתמוס, גוון וצליל מניעה, אנרגיה מוסיקלית שיש בה משום עליות רגשיות, הנעשות על רקע הרטורי ואינטימי. זוהי תוספת חשובה למוסיקה הישראלית שזכתה לביצוע מצויין על ידי ויזל, צוקרמן, התזמורת והמנצח.

קונצרט למינור מס' 4 עם ה"מנצח גארי ברתניי הסולאנים פנחס צוקרמן (כינור), עוזי ויזל (צ'לו), והומרים מרים לרון, רמה סמסונוב, ג'ון גאלאגר ווילי פרנץ. בתצוגה נ"ח: הנדל - קונצ'רטו גרוטו בסי מינור; בטהובן - שיר אלג'ו; יוסף טל - קונצ'רטו כפול לכינור, צ'לו ותזמורת; שוסטאקוביץ' - סוויטה "החוסם"; י. ס. באך - קונצ'רטו בלה מינור לכינור ותזמורת.

כבמטה קסם החזיר המנצח גארי ברתניי לאנסמבל הקאמרי את זר הרו המיוחד הנשען על ביצוע אומנותי של תוכנית מתוכננת למופת, מענינת ומגוננת וכוללת ביצוע בכיר רה ישראלי. הבכורה היתה יצירתו של יוסף טל, "קונצ'רטו לכינור, צ'לו ותזמורת". המלחין, מבצע את תורת היצירה תוך מיווג מוצלח של יסודות קאמריים וקונצ'רטיים, ומועניק סולונים ולתזמורת תפקידים

צ'רטו לכינור ולתזמורת של באך בהשתתפותו של כנר זה: בשום פנים ואופן לא היה זה באך מסורתי, אלא באך הוותר בעודף כחנות הנעורים ובפרק האטף - כשלושה פיאנו של זימרה פיוסית. מתוקה ורכה ודופק החיים מלא מרץ, תוקפנות, אפילו קדחתנות של ימינו - אצל הסולן והתזמורת - וכל זה תוסס והי בחזיונה מוסיקלית אנושית. מי רשאי לומר ש, "זה לא באך"? פנחס צוקרמן הוא בוודאי יורשו של הברמן ולכנרים עולמיים יש דור המשך גם בישראל.

הקונצרט הרביעי למנויים של האנסמבל הקאמרי, בניצוחו של גארי ברתניי, הסולנים: פנחס צוקרמן כינור, עוזי ויזל (צ'לו), והומרים מרים לרון, רמה סמסונוב (מנצ'רספראן), ג'ון גאלאגר (מנצ'ר). בתכנית: קונצ'רטו גרוטו אופ' 6 מס' 12 - הנדל; "שיר אלג'ו" אופ' 118 - כשהובן; קונצ'רטו כפול לכינור, צ'לו ותזמורת (נגינת בכורה) - יוסף טל (גול, 1906); "החזי" שפי" סוויטה מתוך אנפ'רה "ה" חוטם" - שוסטאקוביץ' (נגינת בכורה, תרגום האריות: אברהם יפה); קונצ'רטו בלה מינור לכינור ולתזמורת - י. ס. באך.

בשלוש מלים אלו: "שפע, גיוון, יופי" אפשר להגדיר את ההתרשמות מן התוכנית וזמן הביצוע של ערב זה בהדרכתו של גארי ברתניי: באנסמבל הקאמרי הרבה פנים חשודות ויצירות, אך ברתניי הצליח להגיע לאחדות ולגיבוש המיצ'ל. לול וזהר נגינתו הנפלאה של פנחס צוקרמן (כנר ישראלי, בן 23, אשר הגיע כבר לפיור סוס עולמי לאחר זכייתו בפרס לונגטרט) הוסיף ליופי המביא צעים ואריכות התוכנית אל הפריעה ליהנות משפע וגיוון. היה בה מכל וכל: ביצוע בכיר דה של יצירה ישראלית; יופי רות נדירות ביצוע; "חדש ה"דש ישו"; נגינה סולנית אינסטרומנטלית מצויינת מוסיקה וקאלית בביצוע יפה ואין אמר פעם היינה: "חב"י בתי, מה תרצי יותר?"

החזן על ידי המנצח וילף שטייברג, על ידי הקרן לוכד אשתו לפסטיבל עין-גב) מסוך כך מאד בצירופים רחלמיים, התלטתם והמסקתם הממאזנים וכן - בצירופים הארמוניים, בצליליות חדשה (וזהי מוסיקה ישראלית) הנשמעים צורמים, דיסונאטיים מאד (לאחר, ה"שמה לב עדיין לדברים אלה), אך יש בו גם, במיוחד, ב"נגינת הצ'לו והכנור וגם ב"קאדנצות הסולניות שלהם ובי מקומות יפים המיועדים לכלי נשיפה מעץ, הרבה הגות ל"רית, כמעט רומאנטית, הישוי סים, ספיקות, אישקט ואף אותם המאפיינים את ימינו. נו. היצירה היא קאמריית, אינה רעשנית, אלא שקופה ל"מדי במירקם הקולות. מה ש"הפוע לי - היא התורה על אמת המצבים האמפוזינאליים והצליליים, היצרת, בכל זאת, מונוטוניות בתוך רבי-הגונית במידה שאפשר לרזן על ב"צוע תוך האזנה ראשונה ליציר, רה, היה ביצוע זה של צוקרמן, ועוזי ויזל בהדרכתו הבטוחה של ברתניי, מאד אקספרסיווי ביותר.

מוסיקה

ל מ ר ה ב

8 MAY 1970

בנימין פרל

ערב ססגוני באנסמבל

אותו מעבר בלתי מורגש כמעט מן הטריטוריאליזם אל הגיחוק, ו-ממנו אל דאימה. העיבוד האופראי של הטקסט, שהושר בפ"י וילי פרנס (באס) נשמע אמנם צר, לע אך זאת אולי באשמת התירגום, גם קולו השטוח במקצת ור הופעתו הבימתית הנוקשה של וילי פרנס אינם מתאימים לתפקיד שא-רודי מעין זה.

לכך על ויתור זה, והקונצ'רטו החדש של טל דיו לשמש הוכחה שעדיין ניתן להפיק רבות מכלים המופעלים ישירות ע"י בני-אדם, האמצעים בהם משתמש טל ב"יצירה זו הם קונצ'רטו צ'לו וסית, הסגנון עשוי להזכיר את שובדג, בתקופתו הבשלה: ביטוי עז, מתח ועצבנות. גם העיקרון הקומפוזיטורי משותף לשניהם: ה"בהירות מעל לכל. לעולם אין א-פ, סים ציליים, יפים" לכשעצמם, או קטעי, אווירה, הכל בא לשרת את המבנה והתבונה. נגינתם של עוזי ויזל (צ'לו) ופנחס צוקרמן (כינור) נשמעה נקייה וקולעת לכחונת המלחין, ככל שניתן להבחין משיעה חד-פעמית. הפריע במקצת הניגוד בין צלילו העצור והצרוד במקצת של עוזי ויזל לבין צלילו המבריק של פנחס צוקרמן.

לעיתים רחוקות מזדמן קונצרט שסוד הצלחתו לא בפרטים מהם הוא מורכב, אלא בשלמות כולה. תכנית הקונצרט האחרון באנסמבל הורכבה בהעזה בלתי רגילה, כמי עט התיית אומר בתחצפה: הנדל ההגיגי, המתון והתפל קמעא (קוני-צ'רטו גרוטו אופ' 6 מס' 12) ב"ט דרבן מאוחר, לירי ומפגם (שיר אלג'ו לרביעיית זמרים, אופ' 118) סגנונו המלוטש, האגרסיבי וה"נוקשה של יוסף טל (קונצ'רטו ל"כינור וצ'לו), שארסה אודימנית משל שוסטאקוביץ' (קטעים מתוך האופרה, חוטם") ולסיום שוב בא"רוק במיטת (באך, קונצ'רטו ל"כינור בלה מינור). כל יצירה בניגוד קוטבי לקדמתה ו"ע"י כך אפקטיבית כפליים - והצירוף כולו מת-מוג לכלל שלמות.

הפתעה משמחת היתה נגינתו של טל פנחס צוקרמן בקוני-צ'רטו של באך. היתה זו נגינה מאופקת ורב-תבונה כאחד, בלתי כבולה למוסכמות של נגינת באך, ואיכות הצליל המיוחדת שבה, תאמו, להפליא את הטקסט.

לסיום יש לציין את נגינתו המ-עולה של האנסמבל בכל היצירות, עתיקות וחדשות. בניצוחו של גא-רי ברתניי, שלו מגיעות או-לי מיבב התשואות על הצלחתו של הקונצרט.

הקונצ'רטו של טל יש בו תכנית אחורנית לגבי כמה מ-יצירותיו הקודמות, על-כל-פנים ב"אשר לויתור על השמוש בטכני-קה האלקטרונית. איני יכול אלא